

Egy öreg fa naplója

D1 GÁRDONYI GÉZA: A FA ÉLETE

Kisfiú voltam még én akkor. Az erdőben fatönköt vett a mészáros. Hazavitte, és a tetejét meggyalultatta. Mikor a fatönköt letették a mészárszék előtt, éppen arra mentünk az apámmal.

Apám megállott és néhány percig figyelemmel nézett a fatönkre.

– Milyen öreg fa volt – mondotta elgondolkozva –, százhetvenkét esztendő.

– Honnan tudja ezt, Édesapám?

– A gyűrűiről. Látod azokat a vékony köröket: ahány ilyen gyűrű, a fa annyi esztendő. Megolvastam a gyűrűket, csakugyan százhetvenkettő volt.

– Lásd – szólt az apám –, a fa minden évben egy gyűrűt növeszt maga körül. Egyik gyűrű vékony, a másik vastag, egyik barnás, a másik világosabb, egyik-másik néhol hullámos, – mindezekből ki lehet olvasni a fának az élete történetét. Amelyik gyűrű egyenletesen vékony, abban az esztendőben szárazság volt, szegény fa sokat szomjazott, epedezett az esőért. Amelyik gyűrű hullámosan vékony, abban az esztendőben sok gyümölcse volt a fának.

– Még azt is ki lehetne számítani, melyik esztendőben?

– Azt is. De nézd ezt a vastag gyűrűt. Mit gondolsz, ez mit mond?

– Nedves esztendőt.

– Bizony. Abban az évben meghízott a fa, s nem vesztette el a kövérségét. De íme a gyűrűn itt egy beesés van. Valami eseménynek a jele ez. Annak, hogy valamelyik nagy ágát elvesztette: vagy a vihar törte le, vagy az emberek vágták le. Éppen ilyen beesés van az ember arcán is, ha a fogát valamikor kihúzatta.

– Hát a barna purhás-forma gyűrűk mit jelentenek?

– Azok is szenvedés jelei: annak az esztendőnek a tele kegyetlenül hideg volt. A fa fázott. Úgy fázott, mint az ember, habár nem is fájt neki, mert a fának öntudata nincsen.

– Mi az az öntudat?

– Az, hogy tud-e magáról vagy sem. A fa nem tud magáról semmit; nem tudja, hogy él, és így olyan fájdalmai, mint nekünk, nem is lehetnek.

– De hát miről lehet ezt tudni?

– Arról, hogy a fa nem védi magát, nem is mozdul, hacsak a szél nem mozgatja, vagy te meg nem mozdítod. Ha öntudata volna, valahányszor fejszés embert látna, bizony jót ütne rá, és elfutna.

– Még csak azt nem értem, apám, hogy ezek a gyűrűk hogyan szaporodnak? A fának a közepén nő-e mindig az új gyűrű, vagy pedig a szélén?

– A szélén, fiam, mindig a kéreg alatt. Hiszen ha a közepén nőne, akkor az egész fának széjjel kellene repedeznie, mint ahogy a kéreg is csupa repedés.

Sohasem felejtettem el ezt a beszélgetésünket. Azóta még a levágott ágakat is mindig meg-nézem, hogy hány esztendő.

D2 FELADATLAP

1. Fogjátok körbe a fát!

Számoljátok meg, hányan érték körül? _____

Becsüljétek meg a területét! _____

Mérőszalaggal mérjétek meg a területét a földről kb. 1 méterrel!
_____

Minden 3 mm a fa egy évi növekedésének felel meg. Ebből kiszámíthatjátok a fa korát. (Ha a jó matekos társatoknak is nehezen megy, kérjétek segítséget a tanítótoktól.)
_____

A kapott eredményt hasonlítsátok össze a projektfalon lévő számokkal!

2. Milyen magas? Becsüljétek meg! _____

3. Jellemezzétek a lombkoronáját!
_____

4. Rajzoljátok le a levelét, virágát, termését! Ha valamelyiket nem találjátok, beszéljétek meg ennek az okát, és írjátok le!

5. Álljatok a fa alá! Milyen érzés? Mondjátok el egymásnak! Ha valaki szeretné, írja le a gondolatát.

---

6. Figyeljétek meg, hogy van-e sérülése vagy élettelen része a fának! Mit gondoltok, mi okozhatta?

---

7. Keressetek lakókat a fán! Miért ezt a helyet választották? Mit nyújt nekik a fa?

---

8. Most legyetek ti a lakók! Beszéljétek meg, ki milyen szerepet választott! Kézfogással kapcsolódjatok össze úgy, ahogy a valóságban vannak! Mi az, ami megszakíthatja ezt a kapcsolatot?

D3 A NAPLÓ ELSŐ FEJEZETE

Képzeljétek magatokat a kiválasztott fátok helyébe. Beszéljétek meg, hogyan kezdenétek el a naplótokat, miről írnátok! Vázlatosan, röviden írjátok le.

Segítő gondolatok:

Mit láthatott régebben a fátok, hogyan érezhette itt magát?

Milyen lehetett a fa gyerekkorában a lakóhelyetek? Milyenek voltak a házak?

Hányan laktak ott? Mivel foglalkoztak?

Volt-e ott akkor iskola, ha igen, milyen lehetett? Hogyan viselkedhettek akkor a gyerekek?

Volt-e valami történelmi esemény akkor ott?

Ha valakinek van kedve, rajzolhat régi „fényképet” is.

D4 A NAPLÓ MÁSODIK FEJEZETE

Folytassátok a naplót!

Segítő gondolatok:

Milyen érzés volt számára felnőttnek lenni?

Hogyan változtak meg a lakói, társai?

Milyennek láthatta akkor a körülötte levő világot?

Megmaradt-e mindegyik gyerekkori ismerőse, ha nem, miért?

Milyen érzés volt „gyereket” nevelni?

Mi volt a legnagyobb öröme? Mi volt az, amitől a leginkább félt?

D5 A NAPLÓ KÖVETKEZŐ FEJEZETE

Ezzel a fejezettel nagyot ugrotok a fa életében, mert képzeletben azt a részt keresitek meg, amelyikben a mostani életéről írogat.

Segítő gondolatok:

Hogy érzi magát most?

Milyen az egészségi állapota, van-e betegsége, érte-e sérülés, mi lehet az oka?

Hogyan változott meg a környezete?

Milyen átalakuláson ment keresztül a település, városrész, ahol él?

Hogyan alakult a lakosság élete?

Hogyan élnek, mivel foglalkoznak?

Mi lett a „gyerekei” sorsa, felnőhettek-e, miért?

Mi lett a lakóival, miért?

Milyen segítséget kapott az embertől?

D6 ZELK ZOLTÁN: A TÖLGYFA SZÜLETÉSE

Az erdő közepén állott az öreg tölgyfa. Ő volt az erdő legtiszteletreméltóbb lakója, ha a madaraknak kalapjuk lett volna, bizonyára megemelték volna, mielőtt rászállnak. Mert többet tudott ő a madarak életéről, mint maguk a rigók és mátyásmadarak. Hiszen száz év alatt ezer és ezer fészket ringatott az ágain, ezer és ezer madárfióka röppent először világgá a lombjai közül.

Egyik nap a bagoly elővette falevelekből készült kalendáriumát, és kiszámította, hogy másnap lesz a tölgyfa születésnapja. Össze is hívta a madarakat, és azt indítványozta, hogy lepjék meg valami ajándékkal a jóságos tölgyfát. Persze mindnyájan örültek a bagoly indítványának, s annak, hogy a tudós madárnak kalendáriumuma van, s így megünnepelethetik a tölgyfa születésnapját. Törték is a fejüket, hogy mi lenne a legalkalmasabb ajándék, de a bagoly ezt is tudta:

– Mi lenne más, mint valami szép dal? Madarak vagytok, hát énekelni fogtok a tölgyfának. De nem akárhogyan! Megalakítjuk az első erdei dalárdát, tanulunk valami szép dalt, és egyszerre énekeljük holnap hajnalban.

Megkezdődött a tanulás, de bizony nem sokra mentek vele. A rigó csak fújta, hogy „tillió”, a szarka csak azt, hogy „csörgő-csörgő”, a varjú csak azt, hogy „kár Pál, kár Pál”. Végül össze is veszték, s elszálltak, ki merre látott. De azért másnap hajnalban mind odalopóztak a tölgyfa ágaira, és mind elfújta külön-külön a maga nótáját.

Így is volt jól ez, mert így tetszett a százéves tölgyfának, s meghatottságában azt ígérte, hogy még száz évig fogja ringatni a rigó-, szarka- meg harkályfészkeket.

D7 Értékelőlap tanulók számára

A) Karikázd be a megfelelő számot az alábbi jelentéseknek megfelelően!

1= egyáltalán nem; 2= kicsit; 3= közepesen; 4= nagyon; 5= teljes mértékben

Szórakoztató volt	1	2	3	4	5
Érdekes volt	1	2	3	4	5
Tanulságos volt	1	2	3	4	5
Sok mindent csináltunk	1	2	3	4	5
Jó volt együtt dolgozni a társaimmal	1	2	3	4	5
Minden kérdésre kaptam választ	1	2	3	4	5
Sok volt az újdonság	1	2	3	4	5
Hasznos volt	1	2	3	4	5
A tanár jól felkészült	1	2	3	4	5
Szívesen vettünk részt a feladatokban	1	2	3	4	5
Megértettük, hogy mi a foglalkozás célja	1	2	3	4	5

B) Sorold fel azt a három dolgot, ami a foglalkozáson a legjobban tetszett! Indokold választásodat!

1.

2.

3.

C) Sorold fel azt a három dolgot, ami a foglalkozásokon a legkevésbé tetszett! Indokold választásodat!

1.

2.

3.